

ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2009 STRUČNÉ SHRNUÍ

Ekonomika	V 1. pololetí roku 2009 se česká ekonomika nacházela v recesi vyvolané zejména poklesem zahraniční poptávky. K meziročnímu poklesu HDP o 4,2 % přispěly, s výjimkou spotřeby vlády a konečných výdajů neziskových institucí, všechny složky agregátních výdajů. Průměrná míra inflace měřená indexem spotřebitelských cen klesla na 1 %. Míra nezaměstnanosti vzrostla na 7,2 %. Podíl salda běžného účtu platební bilance na nominálním HDP dosáhl výše -1 %.
Prostředky použitelné na finančním trhu	Objem prostředků použitelných na finančním trhu dosáhl 3,6 bil. Kč, což představuje meziroční růst o 5,8 %. Toto tempo se výrazněji neodchyluje od předchozích let. Snížení objemu oběživa o 3,3 % souvisí s mimořádně vysokou srovnávací základnou, nižší objem prostředků kolektivního investování o 3,9 % pak odráží celkový vývoj na kapitálovém trhu. Ostatní komponenty rostly. Z pohledu celkového objemu dominují bankovní depozita s podílem 68 %.
Struktura úspor domácností	Úspory domácností meziročně vzrostly o 7,3 % a dosáhly ke konci roku 2,2 bil. Kč. Nejvyššího meziročního nárůstu (cca 13 %) dosáhly netermínové vklady a prostředky vložené do podílových fondů. Přes 70 % (1,6 bil. Kč) úspor svěřily domácnosti bankám a stavebním spořitelnám. České domácnosti tak i nadále zůstávají velmi konzervativní.
Subjekty finančního trhu	Počty subjektů na finančním trhu se výrazněji nezměnily. K mírným změnám došlo zejména v oblasti kapitálového trhu, kde znatelný pokles počtu investičních zprostředkovatelů souvisí s legislativní úpravou.
Bankovní sektor	Bankovní sektor nebyl významně zasažen projevy finanční krize. Příznivě působil relativně stabilní zdroj financování v podobě klientských vkladů. Poměrový ukazatel vkladů k úvěrům dosáhl téměř 138 %. Znakem stability je i opětovný meziroční růst kapitálové přiměřenosti bank na 14,1 %. Kvalita úvěrů v souvislosti s obecnou tendencí poklesu firemních tržeb i příjmů domácností zaznamenala mírné zhoršení.
Úrokové sazby	ČNB pokračovala v postupném uvolňování měnové politiky. 2T repo sazba klesla z původních 2,25 % na 1 %. Sazba RPSN na spotřebu mírně vzrostla na 15,4 %. Projevuje se tak vyšší riziková averze poskytovatelů v souvislosti s růstem nezaměstnanosti a poklesem dynamiky růstu příjmu domácností. RPSN na nákup bytových nemovitostí stagnovala.
Vklady a úvěry	Celkový objem vkladů vzrostl během roku 2009 o 6,8 %, objem úvěrů pak jen o 2,0 %. Ve srovnání s rokem 2008 pokleslo tempo růstu u obou kategorií. Meziročně nejvyšší absolutní nárůst objemu vkladů zaznamenal sektor domácností (o 110,3 mld. Kč). Celkové zadlužení domácností meziročně vzrostlo o 7,2 %, ke konci roku 2009 dosáhlo 1 101,3 mld. Kč.
Stavební spořitelny	Počet nově uzavřených smluv v roce 2009 se meziročně se snížil o 18,5 %, celkový počet smluv ve fázi spoření pak ke konci roku 2009 klesl na téměř 4,9 mil. Pokračuje trend, kdy jsou ukončovány tzv. staré smlouvy se státní podporou v maximální výši 4 500 Kč. Státní podpora stavebního spoření tak klesla o 6,7 % na 13,3 mld. Kč. Celkový počet úvěrů se meziročně zvýšil na 988 tis. v objemu 267,5 mld. Kč.

- Hypoteční trh** Objem hypotečních úvěrů poskytnutých obyvatelstvu ke konci roku 2009 dosáhl 554,4 mld. Kč. Sazby českého hypotečního trhu vykazované pomocí hypindexu se téměř nezměnily a pohybovaly se blízko 5,6 %, došlo tak k přerušení dlouhodobé růstové tendence. Nadále pokračovalo vzdalování sazby hypindexu a 2T repo sazby ČNB v důsledku zvětšování rozdílu mezi krátkodobými a dlouhodobými sazbami a růstu rizikové prémie.
- Družstevní záložny** Rok 2009 znamenal pro sektor značný růst. Počet členů záložen se zvýšil o 33 % a dosáhl téměř 48 tis. Bilanční suma meziročně vzrostla o 48 % na 17,6 mld. Kč. Vklady významně vzrostly o 54 % na téměř 15,7 mld. Kč, poskytnuté úvěry vzrostly o 32 % na 8,8 mld. Kč. Přes zvýšení objemu aktiv záložen klesl jejich zisk po zdanění o 54,8 % na 22 mil. Kč.
- Regulované trhy** I přes negativní zprávy o stavu globální ekonomiky index PX proti konci roku 2008 meziročně vzrostl o 30,2 % na 1 117,3 bodů. Objem obchodů na BCPP poklesl o 29,8 % na 1 050 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2008 si nejméně pohoršily dluhopisy. Objem obchodů v RM-S se naopak zvýšil. Počet emisí obchodovaných na hlavním trhu BCPP poklesl o 4.
- Dne 14.8.2009 získala společnost Univyc povolení ČNB k činnosti centrálního depozitáře, kterou zahájí po převzetí evidencí od Střediska cenných papírů. Tím se změní infrastruktura a proces clearingů a settlementu obchodů s cennými papíry. Evidence cenných papírů se změní z jednostupňové na dvoustupňovou.
- OCP a správa aktiv** Bankovní OCP dominují v objemech obchodů na vlastní účet, v jiných než obhospodařovatelských obchodech a v objemu zákaznického majetku. Nebankovní OCP spolu s investičními společnostmi s činností obhospodařování majetku zákazníka se soustřeďují na správu aktiv svých klientů. Sektoru správy aktiv nadále dominují tři finanční skupiny, jejichž podíl na trhu se meziročně zvýšil na 63,6 %. Objem spravovaného majetku se v roce 2009 zvýšil o 4,2 % na konečných 753,2 mld. Kč.
- Kolektivní investování** V roce 2009 došlo ke snížení objemu spravovaných prostředků v podílových fondech o 3,8 % na 234,5 mld. Kč. Poměr domácích a zahraničních podílových fondů se téměř vyrovnal, obě skupiny spravovaly majetek v hodnotě cca 117 mld. Kč. Výraznější nárůst majetku zaznamenaly pouze akciové fondy, nejvíce majetku odteklo z fondů konzervativních (dluhopisových a peněžního trhu) a nemovitostních.
- Pojišťovny** Stabilita pojistného sektoru je dokládána růstem hrubého předepsaného pojistného o 3,1 % na 144,1 mld. Kč. Na růstu se podílel zejména vzestup životního pojištění, u neživotního pojištění došlo k výraznému zpomalení dynamiky. Zároveň pojišťovny v roce 2009 dosáhly navzdory problémům na světových finančních trzích rekordního zisku 13 mld. Kč (dle údajů ČSÚ), což představuje navýšení proti předchozímu roku o 74,6 %. Maximální výše technické úrokové míry zůstala v roce 2009 na úrovni 2,4 %.
- Penzijní připojištění** Počet účastníků penzijního připojištění se zvýšil o necelá 4,5 % na 4,4 mil. Účastníci měli na konci roku 2009 v penzijních fondech uloženo 200,7 mld. Kč, což je meziroční nárůst o 7,5 %. Počet účastníků, kterým na penzijní připojištění přispíval zaměstnavatel, činí 907 tis., tedy asi pětinu celkového počtu. O téměř dvě třetiny (na 3 365 Kč) vzrostly akviziční náklady penzijních fondů na získání jedné nové smlouvy.

Vládní sektor	Hospodaření státního rozpočtu skončilo schodkem 192,4 mld. Kč. Za nedodržení plánovaných příjmů stojí zejména výpadky na straně všech významných kategorií daňových příjmů, u nichž došlo k meziročnímu snížení o 59 mld. Kč. Ke konci roku 2009 byl vykázán nekonsolidovaný státní dluh ve výši 1 178,2 mld. Kč.
Trh deviz	Zhoršení ekonomické situace ČR ve 4. čtvrtletí 2008 se projevilo prudkým oslabením koruny v 1. čtvrtletí roku 2009. Od konce října 2008 do poloviny února 2009 oslabila koruna o 28 % vůči euru a o 61 % k dolaru. Česká měna však tyto ztráty smazala a ke konci roku 2009 vykázala meziroční mírné posílení vůči oběma hlavním světovým měnám.
Finanční a hospodářská krize	<p>Ekonomika a finanční sektor ČR reagovaly na krizi příznivěji než ve většině ostatních zemí střední a východní Evropy. K tomu přispěla řada faktorů: nižší deficity běžného účtu v minulých letech, nižší závislost na volatilním přeshraničním dluhovém financování a menší rozsah cyklických investic.</p> <p>ČR nezasáhla primárně krize finanční, ale hospodářská, a to zprostředkovaně v důsledku exportní závislosti ČR. Problémy reálné ekonomiky mají negativní účinek na český finanční sektor. Pokles dynamiky tržeb a mezd dopadá na schopnost nefinančních podniků i jednotlivců splácet své závazky.</p>
Předsednictví ČR v Radě EU	<p>Sektor finančních služeb se stal v 1. pololetí roku 2009 jednou z klíčových oblastí zájmu EU. Politicky citlivé legislativní i nelegislativní návrhy EK reagující na krizi vyvolávaly očekávání ze strany subjektů i členských států. Členové Rady ECOFIN se dohodli na hlavních principech reformy dohledu nad finančním trhem v EU a nakládání se znehodnocenými aktivy. Rada přijala závěry k bankovnímu kapitálu a věnovala se i účetním standardům vztahujícím se k finančním nástrojům.</p> <p>Aktivní přístup MF v legislativní oblasti byl završen sérií úspěchů, mezi něž patří zejména dokončení jednání k revizi směrnic o kapitálových požadavcích (CRD), nařízení k ratingovým agenturám (CRA) a směrnice o solventnostní přiměřenosti pojišťoven (Solvency II).</p>
Legislativa finančního trhu	Legislativní proces byl dokončen v případě zákona o platebním styku, zákona o pojišťovnictví, zákona transponujícího směrnici o informačních povinnostech emitentů kótovaných cenných papírů a zákona upravujícího některé aspekty krize v bankovním sektoru. MF přistoupilo k přípravě zákona o spotřebitelském úvěru, zákona adaptujícího nařízení o ratingových agenturách a zákona transponujícího směrnici o pojištění vkladů u bank. Práce byly zahájeny též na zákonu o finančním zajištění a zákonech transponujících směrnice o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a ve vypořádacích systémech či směrnici o elektronických peněžích. V roce 2009 byl také předložen zákon o penzijním spoření.
Ochrana spotřebitele na finančním trhu	Hlavním tématem byla harmonizace distribuce a požadavky na odbornost distributorů. V rámci revize systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů bylo navrženo rozšíření pravomocí finančního arbitra a změna financování tohoto úřadu. Na konci roku 2009 se začala aktualizovat Strategie finančního vzdělávání.